

В. Г. Бойко

**РЕЛІГІЙНА ТЕМАТИКА СУЧАСНОЇ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
У СВІТСЬКОМУ МУЗИЧНОМУ МИСТЕЦТВІ**

V. G. Boiko

**RELIGIOUS THEMES OF CONTEMPORARY COMPOSER'S OEUVRE
IN SECULAR MUSIC ART**

Духовний ренесанс кінця ХХ ст. — початку ХХІ ст. в Україні — свідчення відродження традицій національної культури, повернення та бурхливого зростання суспільного інтересу до релігійної віри, високих духовних ідеалів і загальнолюдських цінностей.

Сучасна ситуація в Україні, з характерним стилем постмодерну у сфері культури, глобальна інформатизація громадського життя й освіти актуалізують проблему збереження й відродження духовних традицій, зокрема православної духовної музики. Вивчення вітчизняних художніх і естетичних традицій дозволяє зберегти самобутність національної культури, уникнути асиміляції в стихії сучасних процесів глобалізації.

Зміст сучасного музичного хорового мистецтва на духовну тематику набуває індивідуального характеру вираження. Відбувається помітний поворот до національних витоків, глибокої православної традиції, до посилення суто національної якості в духовному мистецтві. Але й спостерігається розвиток екуменістичних тенденцій, що позначають універсальність сучасної художньої свідомості. Творчі устремління сучасних композиторів пов'язані з бажанням створити в мистецтві свій світ з глибокою внутрішньою переконаністю і вірою.

Композитори-регенти (діяльність яких пов'язана з церквою), створюють твори для обслуговування ритуалу, намагаючись зберегти інваріантну єдність всіх параметрів жанру. Більшість сучасних світських композиторів пишуть твори для концертного виконання з особливою «спрямованістю на слухача». Синтетична природа духовних творів зобов'язує автора хорового твору до вивчення цього музичного жанру (з позиції співвідношення музичного і словесно-поетичного матеріалу).

Духовна хорова музика початку ХХІ ст. представлена двома самостійними сферами — літургічною і духовно-концертною. Перша з них — це богослужбовий спів, традиції якого сягають давньоруських розспівів, що склалися відповідно до встановлених церковно-канонів. Друга сфера — більш різноманітніша щодо засобів художнього втілення. До неї належать:

- духовно-концертне хорове мистецтво *a cappella*, створене на основі богослужбового співу й зберігає з ним певне споріднення;
- духовна вокально-інструментальна музика як результат тенденції до відокремлення від православного богослужбового канону й введення інструментального (оркестрового, органного або інструментально-ансамблевого) супроводу для співочих творів;
- духовно-інструментальна музика, яка є логічним завершенням у розвитку позахрамового духовно-музичного мистецтва, що за засобами вираження майже або повністю відокремлена від православної традиції.

Розширення образно-тематичного діапазону призводить до досить вільного погляду на те, що є духовна музика сьогодні. Кожен позахрамовий

(некліросний) твір — це авторська композиція, яка втілює конкретну змістовну модель на основі тісної взаємодії текстового і музичного рядів. Об'єднання різнорідних джерел у сучасних духовних творах відображає саме стильове, а не канонічне начало. Основні жанрові форми (Літургія св. Іоана Златоустого, Всенічне бдіння) — стають предметом нових художніх пошуків, що визначаються потребами сучасного світовідчуття.

Л. В. Остапенко, Н. І. Нарожна

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИРИГЕНТІВ

L. V. Ostapenko, N. I. Narozhna

THE OPTIMIZATION OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE CONDUCTORS

Хорове мистецтво є чи не найдавнішою складовою національної культури, охоплюючи всі сторони життя, діяльності, побуту, впливаючи на формування менталітету, духовності й моралі українського народу.

Диригентська професія є однією з найскладніших у музичному і художньому світі. Насамперед, вона поліфункціональна і вимагає від музиканта диригентсько-виконавських, музичних, педагогічних, організаторських та інших здібностей, які є складовими диригентської обдарованості.

Оптимальне вирішення проблеми професійної спрямованості й профілізації майбутніх музикантів залежить і від науково-теоретичної розробки проблеми спеціальних здібностей, їх класифікації, визначення конкретних шляхів їх формування і розвитку.

Питання диригентського хисту є одним із важливих питань теорії диригентсько-хорової освіти. Як відомо, для здійснення диригентсько-виконавської діяльності потрібен особливий диригентський дар, який складається з таких складових: музичні здібності, сильна виконавська воля, здатність передавати і виражати жестами, мімікою, пантомімою інтонаційний і художній зміст музики, задатки внутрішнього відчуття музики, диференційована і концентрована увага, швидкість, миттєвість реакції, наявність співочого голосу. Хормейстерський і виконавський досвід стверджує, що професія хорового диригента вимагає, щоб студенти володіли педагогічним й організаторським хистом і артистизмом.

Зі здобуттям Україною незалежності 1991 р. вітчизняне хорове мистецтво знайшло нові джерела натхнення й удосконалення своїх вокально-технічних та художньо-виражальних можливостей у різних виконавських жанрах, знання про які мають не лише історичне, а й теоретико-хорознавче значення. Це стосується праць відомих хорових педагогів і майстрів хорового й симфонічного диригування, які справедливо засвідчили окремі диригентські здібності, але не робили спроби ґрунтовно їх проаналізувати і розкрити сутність та значення для формування художньо-виконавської майстерності.

Наукове зацікавлення українським пісенним мистецтвом загалом і хоровим мистецтвом зокрема надає нового імпульсу розвитку цього виду хорового мистецтва, що є не лише частиною національної духовної культури України, а й потужним інструментом регуляції гуманістично-ціннісних відносин людини з дійсністю, чинником формування духовних потреб суспільства і особистості на національній основі, що надає змоги виробити нове естетичне бачення, свідоме